

Fokus på förskolläraryuppdraget

En kvalitativ studie om utmaningarna med den nya reviderade läroplanen i förskolan

Gazmend Isufi

Handledare
Anders Olsson

Abstract

Arbetets art: Kandidatexamen 15hp

Sidantal:32

Titel:

Fokus på förskolläraruppdraget

Författare:

Gazmend Isufi

Handledare:

Anders Olsson

Datum:2015 04 10

Sammanfattning:

I undersökningen ”Fokus på förskolläraruppdraget” har jag undersökt hur förskollärarna uppfatar sitt uppdrag samt hur de omsätter uppdraget i praktiken. Jag har även undersökt vilken påverkan kommunikationen har för förskollärare i deras uppdrag. Jag har avgränsat mig till att samtala med förskollärarna eftersom de har det yttersta pedagogiska ansvaret för verksamheten. Undersökningen är en kvalitativ studie i form av intervjuer och direkt observationer. Undersökningen är genomförd på två förskolor i Malmö.

I undersökningen framkommer det att förskolan idag är inne i en förändringsfas där samarbete och kommunikation har en viktig roll i utförandet av det nya uppdraget.

Nyckelord: Förskola, kommunikation, förskolläraruppdraget, pedagogik

Innehåll

Förord	i
1. Inledning.....	1
2. <i>Bakgrund</i>	1
3. <i>Syfte och frågeställning</i>	3
4. Tidigare forskning.....	4
4.1 <i>Läroplanens betydelse för förskolan</i>	4
4.2 <i>Utmaningarna med yrkesrollen</i>	5
5. Teori	7
5.1 <i>Vertikal kommunikation</i>	8
5.2 <i>Horisontel kommunikation</i>	8
5.3 <i>Informell kommunikation i organisationer</i>	9
6. Metod	11
6.1 <i>Val av metod</i>	11
6.2 <i>Val av forskningsverktyg</i>	12
6.3 <i>Val av intervjupersoner</i>	13
6.4 <i>Presentation av informanter</i>	14
6.5 <i>Genomförande</i>	14
6.6 <i>Reabilitet och validitet</i>	15
6.7 <i>Etiska aspekter</i>	16
6.8 <i>Deduktiv ansats</i>	17
6.9 <i>Databearbetning</i>	17
7. Resultat och Analys	19
7.1 <i>Kommunikation förskollärarna och läroplanen</i>	19
7.2 <i>Kommunikationen mellan förskolechef och förskollärarna</i>	21
7.3 <i>Kommunikationen bland förskollärare och barnen</i>	22
7.4 <i>Samarbetet</i>	23
7.5 <i>Arbetsbördan</i>	24
7.6 <i>Tiden</i>	25
7.7 <i>Gruppstorleken</i>	26
8. Diskussion	28
9. Förslag till nya forskningsfrågor.....	31
10. Referenser	32

Bilagor	a
<i>Bilaga 1</i>	<i>a</i>
<i>Bilaga 2</i>	<i>a</i>

Förord

Jag vill passa på att rikta ett stort varmt tack till alla som medverkat i min undersökning. Utan ert deltagande hade den inte kunnat genomföras. Jag vill också tacka min handledare Anders Olsson för det stöd och all respons under arbetets gång. Du har varit till stor hjälp! Ett speciellt tack riktar jag till min familj som har ställt upp och stöttat mig i med och motgång.

1. Inledning

Det händer mycket kring förskolan och många vindar har blåst igenom verksamheten. Förskolläraryuppdraget har förändrats och det har även teorierna för barns lärande. Barnen vi möter i dag är inte som de barn förskolan mötte för tio år sedan. Piagets stadiuteckningsteori där man följer ett bestämt schema har bytts ut mot Vygotskijs utvecklingsteori där omgivningen har stor betydelse för individens utveckling.

Ungefär 470 000 barn tillbringar sin vardag i förskolan. Förskolan är en av de mest uppskattade delarna av vår välfärd. Förutom att vara viktig för barnen och deras utveckling är förskolan en viktig del av arbetslinjen. Den möjliggör för människor att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete och lägger grunden för våra strävanden när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män.

Den 1 juli 2011 trädde en ny skollag i kraft som innebar att förskolan blev en egen skolform som omfattas av övergripande mål som är gemensamma med skolan. Samma reglering gäller för kommunala och fristående förskolor och det ställs krav på att alla förskolor genomför ett systematiskt kvalitetsarbete. Sveriges dåvarande utbildningsminister Jan Björklund sade i ett pressmeddelande från utbildningsdepartementet den 12 augusti 2010 att:

Förskolan har under de senaste årtiondena gått från ren omsorg till att bli mer lärarrik och lägga grunden för barnens framtida skolgång. Det är en viktig utveckling för att ge barn från alla hem samma chanser i skolan. (Utbildningsdepartementet, 2010).

2. Bakgrund

Samtidigt som den nya skollagen trädde i kraft fick förskolan en ny reviderad läroplan att arbeta ifrån lpfö98/10. Ett av motiven till den nya reviderade läroplanen är skolinspektionens rapport om förskolanas pedagogiska uppdrag som tydliggjorde att lpo98 behöv-

des utvecklas i visa områden. Inspektionen belyser fyra stora utvecklingsområden inom förskolan som är viktiga för att stärka det pedagogiska uppdraget. Dessa är:

- a) Ökat fokus på lärandeuppdraget,
- b) Personalens förhållningssätt, kunskap och medvetenhet i förhållandet till uppdraget behöver utvecklas på många förskolor.
- c) Kvalitetsarbetet behöver genomsyra arbetet i verksamhetens alla delar så det blir en naturlig del av det naturliga arbetet.
- d) Förskolans ledarskap behöver lyftas och förtydligas.

(Skolinspektionen).

Ett annat motiv till revideringen innebar att förskolan blir en del av skolväsendet, genom att denna verksamhet tilldelas ett eget avsnitt i skollagen. Det innebär att förskolan blir det första steget i utbildningssystemet och begrepp som lärande och undervisning blir centrala. I den nya läroplanen har målen förtydligats för barnens kommunikativa, språkliga och matematiska utveckling samt för teknik och naturvetenskap. På detta sätt har ambitionerna för lärandet höjts och det har blivit tydligare vad varje barn har rätt att få med sig av förskolans verksamhet. (Granbom, 2012).

Enligt Lpfö 98/10 ska förskolan lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan är också en social och kulturell mötesplats som ska förbereda barnen för att vara goda samhällsmedborgare. (Lpfö 98/10 reviderat).

Detta innebär att förskollärarna förväntas ha god pedagogisk medvetenhet och kunskap för att kunna tolka sitt uppdrag och konkretisera läroplanens mål,

Den nya reviderade läroplanen medför nya krav och förväntningar för förskolläraryppdraget där pedagogisk medvetenhet och kunskap för att kunna tolka sitt uppdrag och konkretisera läroplanens mål är centrala delar. Jag finner det intressant att undersöka hur förskollärarna uppfattar sitt uppdrag utifrån de nya utmaningar som de har ålagts av skollagen och läroplanen. Detta ledde mig till mitt syfte med undersökningen.

3. Syfte och frågeställning

Syftet med undersökningen är att studera förskollärarnas uppfattning om vilka utmaningar de ställs inför med det nya pedagogiska uppdraget ur ett kommunikation perspektiv.

Frågeställningar är;

- A. Vilka utmaningar framhåller förskollärarna vara centralt med den nya uppdraget?
- B. Hur omsätter förskollärarna uppdraget i praktiken?
- C. Vilken påverkan har kommunikation för förskolelärarnas uppdrag?

4. Tidigare forskning

I det här avsnittet kommer jag presentera en del av den tidigare forskning som finns inom området. Tidigare forskning visar att verksamheten i förskolan är varierad, olikartad och komplex. Jag har valt att koncentrera mig inom området läroplanens betydelse för förskolan och förskolläraernas yrkesroll.

4.1 Läroplanens betydelse för förskolan

Enligt Bergendahl (2011) behöver den nuvarande läroplanen som finns i Sverige vissa justeringar eftersom förskollärare idag har svårigheter med att tyda innehållet och valfriheten. Läroplanen behöver revideras, förtydligas och strävansmålen kompletteras. Detta för att tydliggöra organisationen och hur verksamheterna ska förhålla sig till styrdokumentet.

Johansson (2005) menar att förskollärare uppfattar läroplanen som en bekräftelse på att deras verksamhet bedrivs på det pedagogiska sätt som läroplanen förespråkar. En annan aspekt som undersökningen lyfter fram är att förskolan genom läroplanens tillkomst har fått en förhöjd status. Forskningen tydliggör att införandet av läroplanen har lett till att verksamheterna har fått en högre kvalitet eftersom förskollärarna nu är tvungna att reflektera kring vad de gör och varför.

Erikson(2006) har genomfört en undersökning i vilken de har intervjuat förskollärare angående läroplanens betydelse. Det som var gemensamt för alla respondenter i denna undersökning är att de fann läroplanen som något positivt. Läroplanen upplevs som ett hjälpmedel för att tydligare förstå sitt uppdrag och skapar bättre förutsättningar för att beskriva verksamheten. Undersökningen visar även att de flesta av respondenterna använde sig av läroplanen som underlag när de planerade sin verksamhet. Undersökningen tydliggör också att förskollärarna hade svårigheter att förstå och tolka innehållet i läroplanen.

I Bjurek (1992) studie om resurseffektivitet och pedagogisk kvalitet i förskolan framkommer att det inte finns något generellt samband mellan resurser och kvalitet, men att det finns ett negativt samband mellan kvalitet och resurseffektivitet i områden med låg medelinkomst. Resultaten från deras studier påvisar att det krävs mer resurser för att erbjuda en likvärdig verksamhet i socialt belastade områden. Andra samband mellan resurser och kvalitet är mera flerdimensionella menar forskarna. Några kvalitetsaspekter som omnämns som bidragande till hög effektivitet är god utbildning och arbetsledarens kompetens samt ansvar och befogenheter

4.2 Utmaningarna med yrkesrollen

Paula Berntsson (1999) som är universitetslektor i utbildningsvetenskap menar att läroplanens fokusering på förskolans pedagogiska uppdrag kan komma att bli viktig för professionaliseringen av förskolläraryrket. Skolverkets beslut att låta arbetslaget, det vill säga både förskollärare och barnskötare, dela det pedagogiska ansvaret kan komma att leda till problem för förskollärarkåren. Berntsson (1999) anser att kampen för ett yrkesmonopol är ofta ett framträdande drag i yrkegruppernas professionaliseringssträvanden. Denna kamp kan innebära konflikter med andra yrkesgrupper, vilka hävdar att även de har den kompetens yrkesutövningen kräver. Berntsson (1999) påpekar att inte sällan uppstår dessa konflikter när förskollärare och barnskötare arbetar i samma arbetslag. (s.199-202).

Gustafsson (2008) anser att yrkesrollen är en het fråga som det finns all anledning att fördjupa sig i. Arbetslagen visar att det finns behov av ledning i denna fråga. Det visar sig i utvärderingen att samarbetet i arbetslagen sker efter principer om rättvisefördelning och allas lika värde. Personliga relationer prioriteras mer än yrkesrollen. Det är inget som man kan lösa i sitt arbetslag menar forskarna. Eftersom problemet ligger för nära medarbetarna kan det bli alltför personligt. Gustafsson (2008) anser att diskussionen måste ske på ett generellt plan, både lokalt och centralt, eftersom det är svårt att skilja på arbetsfördelning och ansvarsfördelning. I Gustafssons (2008) studier framkommer att barnskötare och förskollärare uppfattar förskolans uppdrag olika. Förskollärare har oft-

ast en djupare förståelse för uppdraget i förskolan, vilket kan relateras till deras utbildning.

Barnskötare uttrycker inte att det är någon större skillnad mellan barnskötare och förskollärare när det gäller yrkesrollen, utan det är den personliga lämpligheten och erfarenheterna som är av betydelse. Förskollärarna uttrycker att det är skillnad på en generell nivå, men att de är dåliga på att lyfta fram den. Förskollärarna framhåller även att det finns duktiga barnskötare. Barnskötarnas beskrivning menar forskarna stämmer väl överens med det rättvisetänkande som styr arbets- och ansvarsfördelning i arbetslagen. Förskollärarnas beskrivning antyder att de inte hävdar sin kompetens i arbetslagen. Det framgår att barnskötare och förskollärare allmänt har en otydlig uppfattning om varandras formella kompetenser.

Det har genomförts olika utvärderingar för att se hur förskolan har utvecklats i olika avseenden efter läroplanens införande och vilka konsekvenser det medfört. Det finns dock få studier som belyser det som jag med min forskning vill bidra med, det vill säga förskollärarnas uppfattning om sitt uppdrag utifrån ett kommunikationsperspektiv.

5. Teori

Eftersom syftet med min undersökning är att studera vilka utmaningar förskollärarna ställs inför med det nya pedagogiska uppdraget valde jag att använda mig av teorin som redovisas nedan där kommunikation är ett centralt begrepp. Kommunikation sker hela tiden och överallt. Vad man strävar med kommunikation är att budskapet uppfattas likadant av den som delger budskapet och av den som tar emot. För att båda parter ska uppfatta budskapet på samma sätt krävs det bland annat att parterna har ett gemensamt språk. Individernas bakgrund gör att man som individer uppfattar samma budskap på olika sätt. Det finns massor av litteratur som behandlar begreppet kommunikation. Efter att ha gått igenom en hel del litteratur som handlar om kommunikation valde jag att använda mig av den teori som jag redovisar nedan som teori modell för min undersökning. Genom att använda kommunikation som min teorimodell vill jag lyfta fram hur förskollärarna uppfattar sitt uppdrag.

Enligt Jacobsen (2008) är kommunikation avgörande för informationsunderlaget när organisationer utvecklar sin version och fastställer sina mål samt när de anställda fattar beslut och handlar åt organisationens vägnar. Jacobsen (2008) menar att om informationstillgången sviktar blir analyser och lägesbeskrivningar ofullständiga eller direkt felaktiga, vilket i sin tur leder till att man väljer lösningar som är illa anpassade till den situation man befinner sig i. Kommunikation är även avgörande för hur moderna organisationer fungerar, och är därför nyckeln till samarbete för att uppnå organisationens mål. Jacobsen (2008) menar att det inte är ovanligt med kommunikationsproblem i organisationer. Kritik handlar oftast om att det är alltför dålig kommunikation mellan ledningen och anställda. Ledningen lyssnar inte tillräckligt mycket på personalens synpunkter eller personalen upplever att ledningen inte informera dem i tillräckligt stor utsträckning om vad som sker i organisationen. Men kommunikationsproblem är lika vanligt mellan de anställda. Generellt kan man säga att kommunikationsproblem uppstår när ledare och anställda inte mottar den information som de anser sig ha behov av vilket i sin tur leder till att man drabbas av osäkerhet i sitt dagliga arbete. Jacobsen (2008) menar

att kommunikation sker på olika sätt i en organisation. Jag kommer vidare att redovisa några olika kommunikationssätt som sker i organisationer.

5.1 Vertikal kommunikation

Jacobsen (2008) menar att man i den klassiska organisationsteorin antog att kommunikationen i organisationer skulle vara sådan att ledningen eller högre hierarkiska nivåer skickade meddelanden till de anställda om vad de skulle göra samt varför de skulle göra det. Anställda i sin tur skulle anmäla tillbaka vad de hade utfört, hur arbetet gick etc. Det finns emellertid en risk med detta. Vissa sidor av organisationsstrukturen gör att det lätt uppstår kommunikationsproblem när information sker vertikalt i organisationer. Eftersom informationen som kommuniceras passerar olika nivåer i organisationen kan den lätt bli förvrängt och leda till missförstånd. Detta eftersom mottagaren tolkar informationen olika beroende på deras specialisering och specifika funktioner. Jacobsen (2008) anser att vertikal kommunikation gör att hierarkin undertrycker kommunikation och social samverkan mellan under och överordnade. Hierarkin begränsar organisationens kapacitet att behandla information och den påverkar mängden information som kan kommuniceras. Ledare på högre nivå måste ofta avskärma sig mot fritt återkopplingsflöde från underordnade för att inte drunkna i information. Hierarkin bidrar också till att återkopplingen från underordnade ofta är otillräcklig och opålitlig på grund av att underordnade utvecklar ett starkt behov av erkännande och respekt för överordnade. Detta gör i sin tur att de underordnade förskönar information. Underordnade filtrerar bort information om sådant som är mindre bra och lägger särskild vikt vid att framhäva det som är positivt.

5.2 Horisontel kommunikation

Jacobsen (2008) menar att anställda i organisationer har mest kontakt med personer som arbetar med likartade uppgifter och som har likadan status på samma hierarkiska nivå. Kommunikation förekommer i större utsträckning mellan anställda inom en enhet än

mellan anställda i olika enheter. Jacobsen (2008) anser att kommunikationsmängden avtar betydligt när man korsar en formell organisationsgräns mellan olika avdelningar eller kontor. Orsakerna till detta är många. Jacobsen (2008) menar att personer som arbetar med samma slags uppgifter och har gemensamma intressen har lättare att tala med och förstå varandra. Dessutom har de ungefär samma kompetens vilket gör att de skapar ett gemensamt språk som gör att de kan kommunicera utan större missförstånd. Jacobsen (2008) menar att bland personer med gemensamma intressen utvecklas ofta förtroendefulla personliga relationer. I dessa relationer hämtar man socialt stöd från varandra och tillfredsställer varandras behov av social kontakt i det dagliga arbetet.

5.3 Informell kommunikation i organisationer

Jacobsen (2008) menar att informell information försiggår kontinuerligt där medarbetare möts. Det pratas över en kaffekopp när människor samlas på jobbet, i koridorer etc. Innehållet i denna kommunikation är oftast det som alla har gemensamt. Inte minst chefer är ett centralt ämne på varje arbetsplats eftersom det som chefer gör och vad de säger påverkar alla i organisationen. Det som chefer säger och gör och den information de förmedlar blir granskad i den inofficiella kommunikationen. Jacobsen (2008) anser att formell information kan beskrivas som en råvara för den informella kommunikationen eftersom den matar organisationens sociala liv med ämnen som samtalen kan röra sig kring. Jacobsen (2008) menar att särskilda händelser i en organisation, till exempel nya strategier och förändringsplaner värderas som ämne för den informella kommunikationen. Efterhand som tiden går rör sig den informella kommunikationen allt mer om detta. Och alltfler av medarbetarna engagerar sig i samtalen. Därmed ägnar den informella kommunikationen både uppmärksamhet och kraft åt dessa ämnen.

Jacobsen (2008) menar att informell kommunikation även kallas för ryktebörser eller djungeltelegraf för att den ofta ger upphov eller orsak till att rykten sprids i organisationen. Informell kommunikation kan sprida rykten som försvagar arbetsmoralen, alstrar mistroende mot ledare eller på annat sätt går ut över organisationens arbetsmiljö och effektivitet men ryktet kan också ha en positiv effekt. Rykten kan bidra till att reducera

osäkerhet genom att skapa mening när informationen till de anställda genom formella kanaler är splittrad eller den upplevs som otillräcklig.

Informell kommunikation är ett viktigt komplement till formell kommunikation. Genom informell kommunikation prövas olika tolkningar mot varandra och det sker en kollektiv tolkning av frågor och vad man ska anse. Vad ledare gör och den information som ledare ger tolkas i den informella kommunikationen. Genom informell kommunikation bestämmer anställda gemensamt hur de ska tolka det som ledaren gör och säger samt hur man ska förhålla sig till det.(Jacobsen 2008 s 293_ 247).

6. Metod

I det här avsnittet kommer jag ta upp val av metod och därefter följer en motivering till varför kvalitativ metod är relevant för denna studie samt vilka metoder som har valts för att utföra studien. Därefter följer en presentation av informanterna. Efter det ges en inblick av genomförandet av metoden. Till slut delges en diskussion kring reabilitet och validitet.

6.1 Val av metod

Enligt Patel (2011) har det under de senaste årtiondena skrivits och diskuterats en hel del kring kvantitativ och kvalitativ inriktad forskning. Beteckningarna kvantitativ och kvalitativ syftar på det sätt man väljer att generera, bearbeta och analysera den information man har samlat in. Kvantitativ inriktad forskning innebär sådan forskning där det sker mätningar vid datainsamlingar och statistiska bearbetnings och analysmetoder.

Kvalitativ inriktad forskning innebär däremot sådan forskning där datainsamlingen fokuserar på kvalitativa metoder och tolkande analyser. Patel (2011) menar att kvantitativ inriktad forskning väljer man när undersökningsproblemet handlar om att svara på frågorna Var? Vilka är skillnaderna och Vilka är relationerna?

Kvalitativ inriktad forskning väljer man om undersökningsproblemet handlar om att tolka och förstå människors upplevelser.

Eftersom syftet med min undersökning är att undersöka hur förskolelärarna uppfattar sitt uppdrag valde jag att använda mig av kvalitativ inriktad forskning.

6.2 Val av forskningsverktyg

Utifrån undersökningens syfte har jag valt att använda mig av två olika metoder. Den ena metoden är en kvalitativ metod, mer specifikt ”*samtalsintervjuer*” och den andra metoden är ”*direktobservationer*”. I undersökningen har jag valt att koncentrera mig på förskollärarna, detta för att det är förskollärarna som har det yttersta ansvaret för utbildningen.

Eftersom syftet med min undersökning är att undersöka hur förskollärarna själva uppfattar sitt uppdrag anser jag att samtalsintervjuer tillsammans med direktobservationer är de mest lämpliga metodvalen.

Enligt Esaiasson (2003) ger samtalsintervjuundersökningar goda möjligheter till att registrera svar som är oväntade. En av de stora fördelarna är att det ger möjlighet till uppföljning. Esaiasson (2003) anser att samtalsintervjuer lämpar sig väl när man som forskare vill att resultatet av vår forskning ska säga något om människors vardagliga erfarenheter. Esaiasson (2003) menar att det finns fem olika områden för samtalsintervjuer. Ett av dessa som är intressanta för mig är; ”*När vi vill veta hur människor uppfattar sin värld*” (Ibid 2003 sid 281). Esaiasson (2003) menar att utgå ifrån människors vardags erfarenhet är ett signum för samtalsintervjuer. Under undersökningen ska forskaren sträva efter att förstå världen som intervjupersonerna själva upplever den. (Esaiasson 2003 sid 279-281)

Enligt Esaiasson (2003) används direktobservationer som metod när forskningsproblemet handlar om socialt samspel. Eftersom min undersökning går ut på att studera hur förskollärare uppfattar sitt uppdrag och hur det tillämpas i praktiken anser jag att direktobservationer är ett utmärkt komplement till samtalsintervjuerna. Deltagande observation valde jag för att kunna studera de handlingar och ageranden som sker utifrån individernas egna föreställningar i deras naturliga sammanhang. Detta för att jag som observatör ska kunna undersöka skillnaderna eller likheterna i synsättet i deras uppdrag Esaiasson (2003). Jag hoppades även kunna se pedagogernas ageranden, positioner, och utförande av uppdraget i enlighet med styrdokumentet i praktiken för att uppfylla syftet med min undersökning.

Esaiasson (2003) menar att forskaren får två olika roller vid direktobservationer. Den ena är som fullständig observatör, den andra rollen är fullständig deltagare. Jag valde rollen som fullständig observatör. Rollen som en fullständig observatör medförde en del svårigheter för mig under observationerna. Eftersom jag befann mig i ett socialt sammanhang där det fanns barn som var nyfikna på vem den nya personen var ledde det till att jag vid vissa tillfällen fick inta rollen som deltagare.

6.3 Val av intervjupersoner

Jag har valt att intervjua fem personer. Vid urvalet av intervjupersonerna har jag använt mig av det som inom journalistiken brukar kallas för "*centralt placerade källor*" Esaiasson (2003). Enligt Esaiasson (2003) har man oftast på förhand en uppfattning om vilka de viktigaste personerna är för att genomföra sin undersökning. Vidare menar de att en samtalsintervjuundersökning av respondentskaraktär inte bygger på källkritik utan det är människors uppfattningar eller föreställningar om olika företeelse som man vill komma åt. Dessa uppfattningar kan man inte säga är sanna eller falska utan utmaningen är att komma intervjupersonerna nära, att man verkligen fångar deras tankevärld. Man vill komma åt bortom de fabricerade politiskt korrekta svaren. (Esaiasson 2003 sid 286-288). Jag menar att den utmaning som man ställs inför med samtalsintervjuer är att kunna fånga informanternas egna upplevelser och tankar och inte det som de tror man förväntar sig att de ska svara på utifrån deras roll.

Enligt Esaiasson (2003) handlar ett av de tidiga stegen i observationsprocessen om att välja miljö. Direktobservationer brukar fungera bäst om den miljö man vill studera är relativt avgränsad som en arbetsplats. Nästa steg i processen handlar om att vinna tillträde till miljön dvs hitta en eller flera personer som kan förmedla ytterligare kontakter men som kan också fungera som informatörer. Platserna för observationerna valde jag för att jag redan hade haft kontakt med båda verksamheterna tidigare. Eftersom en första kontakt hade skapats sen tidigare gjorde det att jag redan hade tillträde till den miljö som jag ville observera. Esaiasson (2003) menar att i det skedde där man arbetar för att vinna tillträde till miljön är det viktigt att man tänker på att bygga upp förtroende för sig själv och sin undersökning. Eftersom jag inte hade träffat alla informatörer innan

utan bara några utav nyckelpersoner höll jag en ganska låg profil under den första tiden som observatör.

6.4 Presentation av informanter

Nedan kommer jag att presentera mina informanter. Jag har haft fem stycken informanter som medverkat i min undersökning, samtliga är förskollärare och är kvinnor i åldern mellan 23-60. Två av informanterna har arbetat i yrket i 20-30 år, två har arbetat mellan 5-10 år och en är nyutbildad. Informanterna representerar två förskolor. Förskolorna ligger i ett mångkulturellt område i Malmö Stad. På de flesta avdelningar arbetar två förskollärare och en barnskötare.

6.5 Genomförande

Jag började med att ta kontakt med två förskolechefer på två olika förskolor. Jag bad cheferna att fråga pedagogerna och de ville ställa upp på intervjuer. I samtalet med cheferna förklarade jag syftet med min undersökning. Pedagogerna visade intresse för att ställa upp på intervjuerna vilket jag är tacksam för.

Esaiasson P (2003) menar att " *intervjun ska ske på ett ställe där den intervjuade känner sig så bekväm som möjligt*". (Esaiasson 2003 sid 286-288). De menar vidare att det är viktigt att hitta en plats där intervjun kan utföras i lugn och ro. En annan sak att fundera över är om miljön kan påverka vilken information som framkommer. (Ibid sid 286- 288). Intervjuerna har genomförts på de berörda intervjupersonernas arbetsplats. Detta för att den intervjuade ska känna sig trygg och bekväm. Tre av intervjuerna genomförde jag på en och samma arbetsplats. Två av intervjuerna ägde rum under samma dag. Den tredje intervjun genomförde jag vid ett annat tillfälle. Alla tre intervjuerna genomfördes i personalrummet på förskolan. De andra två intervjuerna genomförde jag på den andra arbetsplatsen även de i personalrummet. Innan varje intervju frågade jag intervjupersonen om medgivande för att spela in intervjun. Ingen av informanterna hade någon invänd-

ning mot detta. Jag hade förberedda frågor till samtliga intervjuer, men respondenterna gavs även utrymme till att tala fritt.

Jag har valt att vara ”konfidentiell” i min metod vilket innebär att jag vet vilka jag har fått svaren ifrån men att det är bara jag som har tillgång till vilka som har deltagit. (Patel 2011, s. 74). Detta har jag informerat informanterna om.

Observationerna genomfördes vid två olika tillfällen och på två olika arbetsplatser. Observationerna pågick under en hel arbetsdag. Under observationernas gång förde jag anteckningar. Jag försökte vara så noggrann som möjligt i beskrivningarna av situationer för att komma undan omtolkningar (Esaiasson 2003). Under vissa situationer hann jag däremot inte anteckna allt utan jag var tvungen att göra det i efterhand. Ett annat problem som jag handskades med under observationerna var hur mina vardagliga erfarenheter påverkade mina tolkningar av observationerna. Esaiasson (2003) menar att för att komma ifrån det här problemet är att tänka källkritiskt och fundera kring sina informanter på hur trovärdiga de är som källor. Eftersom syftet med min undersökning är att undersöka förskollärare anser jag att mina informanter i observationerna är trovärdiga.

6.6 Reabilitet och validitet

Reliabilitet innebär att undersökningen är pålitlig och inte tidsberoende, vilket innebär att om undersökningen genomförs vid en annan tidpunkt av andra personer ska den ge samma resultat. (Bryman, 2002, s. 43ff). Detta var inte aktuellt för mig eftersom jag inte var ute efter att jämföra informanternas svar med andra undersökningar. Min undersökning bygger på kvalitativa intervjuer och därmed är validitetsgraden av större betydelse.

Validitet innebär att man mäter det som är relevant i sammanhanget, att använda rätt sak vid rätt tillfälle och lägger fokus på det man planerar att undersöka. Detta är något som jag har strävat efter i denna undersökning. Genom att ställa öppna frågor har jag kunnat knyta an intervjuerna till mitt huvudsakliga syfte med undersökningen och på detta sätt fått en hög grad av validitet (Bryman, 2002, s. 43).

6.7 Etiska aspekter

Enligt Vetenskapsrådet (2011) är en mycket viktig del av forsknings etiken det som rör frågor om hur personer som medverkar i forskning får behandlas. Dessa personer ska i största möjliga utsträckning skyddas från skador eller kränkningar i samband med att de medverkar i forskning. Enligt May (2001) är det viktigt att tänka på vad som är etisk godtagbart i förhållande till sin forskning och vad som är moralisk rätt och acceptabelt för de som berörs i kontrast till vad som exempelvis är mest effektivt. Detta innebär att jag har förklarat vad syftet med undersökningen är och vad den ska användas till och vart den ska publiceras till samtliga undersökningsspersoner. Efter att undersökningsspersonerna informerats har samtliga gett sitt samtycke till att delta. Undersökningsspersonerna har också informerats om att de kommer att vara anonyma och att identitetsmärken som kan avslöja vem de är kommer inte att visas. Informanterna har rätt till sitt privata liv och den information som de delger, därmed är denna undersökning konfidentiell. Vetenskapsrådet (2011).

Enligt Vetenskapsrådet (2011) kan för vissa frågeställningar deltagande observationer öppen eller dold användas som en undersökningsmetod. Denna metod kan gälla då forskaren vill befinna sig i försökspersonernas miljö och observera vad som händer, vad som sägs och följa människors interaktion. De etiska övervägandena är mycket viktiga vid deltagande observationer. Forskaren har ansvar att förebygga skada och för att de observerades identitet inte kommer att röjas även om detta krav kan vara svårt att leva upp till är det nödvändigt. Eftersom i den miljö som jag genomförde mina observationer befann sig barn informerades även deras vårdnadshavare. Informationen skede genom brev där jag förklarade syftet med min undersökning, vad den ska användas till och var den ska publiceras. Jag informerade också att deltagarnas identitet kommer att vara anonyma.

I min undersökning har jag funderat mycket på hur jag kan skriva fram resultatet och samtidigt beakta individskyddskraven därmed beslutade jag att redovisa exemplen av svaren i form av bokstäver som exempel intervjuperson A, B, C mm. Jag har stor re-

spekt för intervjupersonernas arbete och därför hoppas jag att mina tolkningar och mitt sätt att lyfta fram deras arbete kan bidra till kunskaper av värde.

6.8 Deduktiv ansats

Enligt Trost (2010) är deduktiv ansats inom samhällsvetenskaplig forskning den vanligaste uppfattningen om hur teori och praktik förhåller sig till varandra. Vidare menar Trost (2010) att deduktiv ansats används när undersökningen utgår från tidigare forskning och teorier. Denna studie inleds med en genomgång av befintlig forskning och teorier. Efter en genomgång av litteratur som behandlar forskningsområdet formulerade jag forskningsproblemet för denna studie. Trost (2010) anser att deduktiv ansats utgår från det generella för att i slutändan landa på det särskilda problemet som man vill undersöka genom att använda sig av teori som förklaring av antaganden om verkligheten. Detta gör man med hjälp av teori som förklaring av antaganden om verkligheten.

I min undersökning har jag använd mig av en deduktiv ansats då min studie inleds med en genomgång av tidigare forskning och teorier inom området.

6.9 Databearbetning

När intervjuerna var genomförda började jag processen med bearbetning av data. Jag spelade in samtliga intervjuer. Inspelningen av intervjuerna gav mig möjlighet att i lugn och ro lyssna på de inspelningar som jag hade gjort. I nästa skede transkriberade jag intervjuerna och skrev ordagrant ner det som intervjupersonerna sa. Detta var ett tidskrävande arbete men genom att lyssna på intervjuerna upprepade gånger upptäckte jag saker som jag annars kunde ha missat. Intervjuerna lästes igenom flera gånger för att få ett helhetsintryck. Jag använde intervjufrågorna som en första strukturering av texten. I nästa steg läste jag igenom intervjuerna flera gånger och ur empirin kunde jag upptäcka några teman. Genom att jämföra likheter och skillnader hos intervjupersonerna kom jag fram till ett resultat som jag redovisar i ett resultat och analys kapitel.

Enligt Esaiasson (2003) liknar analysen av observationsdata i stor utsträckning analysen av andra data som samlats in med hjälp av exempelvis samtalsintervjuer. Efter genom-

förändret av observationerna i likhet med samtalsintervjuerna började jag processen med bearbetningen av data. I första skedet läste jag igenom anteckningarna från observationerna och i nästa skede renskrev jag det som jag observerat. Jag läste också igenom anteckningarna flera gånger och sorterade bort det som inte var relevant för min undersökning. Eftersom direktobservationer inte är det enda datainsamlingsmetod i denna undersökning kommer jag i redovisningen av data i min analys kapitel att ge utförliga beskrivningar av centrala fenomen.

7. Resultat och Analys

Nedanför kommer jag att redovisa mina resultat, analysera och dra slutsatser kring det som har framkommit i undersökningen där kommunikation kommer att vara ett central begrepp. Jag kommer även lyfta fram några exempel från intervjuerna och observationerna. Min analys resulterade i följande tre teman:

1. Kommunikationen mellan förskollärarna och läroplanen.
2. Kommunikationen mellan förskolechef och förskollärarna.
3. Kommunikationen bland förskollärare och barnen

Med stöd av kommunikation som teori och tidigare forskning kommer jag att analysera hur förskollärarna uppfattar och utför det som läroplanen kommunicerar. Jag kommer att redovisa mina resultat och analys i tre steg.

7.1 Kommunikation förskollärarna och läroplanen

I analysen kommer jag att lyfta fram hur förskollärarna uppfattar det som läroplanen kommunicerar.

Jag ser ett mönster som visar på att pedagogerna känner till läroplanen, kan mycket av texten utantill och läroplanen syns teoretisk i verksamheten. Detta framhåller förskollärarna som det centrala i sitt uppdrag. Citatet nedanför anser jag visar på att förskollärarna är förtrogna med styrdokumentet. Informanten lyfter fram värdegrund, mål och vilket uppdrag förskolan har.

Förskollärare A: Styrdokumentet och läroplanen är bra att ha, de är tydliga och bra, förskolans läroplan är tydlig med dess värdegrund, mål och vilket uppdrag förskolan har. Det är även bra med styrdokumentet, detta för att kunna säkerställa en god kvalitet.

Observationerna visar att läroplanen är känd hos personalen. Det kunde jag se på väggdokumentation och på informationstavlor. Samtidigt har jag även uppmärksammat att

fokus på läroplanen och dess innebörd tappas när man ställs inför press. Vidare kan jag utifrån observationerna se att pedagogerna pendlar i sin pedagogiska roll. I ena stunden är pedagogerna tydligt inne i sin pedagogiska roll och i andra stunder är de mer privata. Ett exempel som jag har observerat är; Ute på gården står personalen oftast tillsammans och deltar mycket lite i barnens aktiviteter. Pedagogerna pratar om privata saker som exempelvis vad som har hänt i helgen. Kommunikationen med barnen är i form av tillrättavisningar och detta i ett avstånd till barnen. Man går inte fram och pratar till barnen utan man ropar över gården, till exempel;” släng pinnen, du vet att du inte får slåss med pinnar, vi slåss inte”. När barnet inte gjorde som det blev tillsagt gick pedagogen fram, tog pinnen och slängde ut den utanför gården. Jag ser det som att pedagogernas privata samtal med varandra kan vara en viktig faktor för deras kommunikation som i sin tur blir gynnsam för alla parter. Det är som Jacobsen (2008) menar att bland personer med gemensamma intressen utvecklas ofta förtroendefulla personliga relationer. I dessa relationer hämtar man socialt stöd från varandra och tillfredsställer varandras behov av social kontakt i det dagliga arbetet.

I analysen av resultatet har jag kommit fram till att förskollärarna uppfattar budskapet som läroplanen kommunicerar olika. Jag ska illustrera det med några exempel från intervjupersonerna:

Förskollärare B: Det viktigaste i mitt uppdrag är barnen, att arbeta med barnens utveckling och lärande, sedan är det föräldrarna och att vara intresserad och uppdaterad med vad mitt uppdrag innebär och arbeta utifrån detta.

Förskollärare C: I början upplevde jag att mitt huvuduppdrag var barnen, att det var de som var det centrala i mitt uppdrag. Att jag kunde vara en medsökande i jakten på kunskap och på så sätt göra det roligt för alla att lära sig och utvecklas.

Exemplen ovan anser jag visar tydligt hur kommunikation har skett på ett vertikalt sätt mellan läroplanen och förskollärarna. Skolverket genom den nya reviderade läroplanen har som mål att alla förskolor i hela landet ska bedriva en likvärdig undervisning i förskolan. Min tolkning av de ovanstående exemplen visar att förskollärarna uppfattar informationen olika. Eftersom mottagaren tolkar informationen olika beroende på deras

bakgrund och specialisering förvrängs informationen från läroplanen. Jacobsen (2008). Citaten ovan anser jag visar på de skillnaderna där den ena förskolläraren redogör för vad uppdraget är medan den andre redogör för vad den tror att uppdraget är. Två av representanterna anser att pedagogernas skicklighet och kompetens är ett av de viktigaste områdena för kvalitén på förskolan.

7.2 Kommunikationen mellan förskolechef och förskollärarna.

Med den nya reviderade läroplanen har förskolechefen fått ett särskilt avsnitt där förskolechefens ansvar presenteras. Ansvaret innebär att förskolechefen har det yttersta ansvaret för att den pedagogiska verksamheten arbetar efter de styrdokument som finns. Förskolechefens roll är bland annat att leda och stödja arbetslagen i det pedagogiska arbetet.

Uppfattningen bland informanterna kring förskolechefens roll och deras förväntningar på förskolechefen för att kunna lyckas i deras uppdrag skiljer sig något åt i intervjuerna. En aspekt som framkommer i intervjuerna bland informanternas uppfattning om förskolechefens roll är att säkerhetsställa att personalen på förskolan följer läroplanen i deras dagliga pedagogiska arbete genom att erbjuda kompetensutveckling för personalen. Exemplet från intervjuerna nedanför anser jag belysa denna uppfattning.

Förskollärare C; Jag anser att förskolechefen har en viktig roll i verksamheten. Precis som pedagogerna bär ett ansvar för att utföra sitt arbete på förskolan så har förskolechefen även ett ansvar att se till så att personalen på förskolan följer läroplanen och fullföljer sitt läraruppdrag. Att ge förskollärarna kontinuerlig kompetensutveckling för att kunna utveckla verksamheten.

En annan uppfattning som framkommer bland informanterna är att det är viktigt att chefen genom att hålla sig uppdaterad med senaste forskning, och genom att vara en inspiratör i sin roll som pedagogisk ledare, ska ge personalen de förutsättningar som de behöver för att kunna utföra sitt uppdrag. Citatet nedan illustrerar på ett bra sätt hur förs-

kollärare uppfattar förskolechefens roll och deras förväntningar på förskolechefen för att kunna lyckas i deras uppdrag.

Förskollärare E; Jag tycker att chefens viktigaste uppdrag är att vara en pedagogisk ledare. Hålla sig uppdaterad i vad som händer inom pedagogisk utveckling och sedan föra det vidare till sina pedagoger på olika sätt, genom fortbildning osv. Vara en inspiratör.

En av informanterna lyfte fram att förskolechefens vistelsetid i verksamheten som en viktig orsak för att kunna lyckas i deras uppdrag, informanten menar att chefen borde delta mer i verksamheten för att diskutera verksamhetens mål med sina medarbetare.

Förskollärare B; Det är viktigt att chefen besöker och deltar i verksamheten genom att sitta med sina medarbetare för att prata om verksamheten.

Konsekvenserna av hur förskollärare uppfattar förskolechefens vistelse och hur lång tid respektive chef förlägger på sina verksamheter är en komplex fråga. Jacobsen (2008) anser att vertikal kommunikation gör att hierarkin undertrycker kommunikation och socialsamverkan mellan under och överordnade. Hierarkin begränsar organisationens kapacitet att behandla information och den påverkar mängden information som kan kommuniceras. Ledare på högre nivå måste ofta avskärma sig mot fritt återkopplingsflöde från underordnade för att inte drunkna i information. Hierarkin bidrar också till att återkopplingen från underordnade ofta är otillräcklig och opålitlig på grund av att underordnade utvecklar ett starkt behov av erkännande och respekt för överordnade, vilken i sin tur gör att de underordnade förskönar informationen. Underordnade filterar bort information om sådant som är mindre bra och lägger särskilt vikt vid att framhäva det som är positivt.

7.3 Kommunikationen bland förskollärare och barnen

I analysen av min insamlade data har jag identifierat fyra olika teman som samtliga informanter lyfter upp när det gäller deras förutsättningar för att utföra sina uppdrag på bästa sätt. Dessa är samarbetet mellan personalen, arbetsbördan, tiden och gruppstorleken. Jag menar att mina informanter genom informell kommunikation gemensamt har

tolkat det som läroplanen kommunicerar och tillsammans bestämt sig för vilka svårigheter det som läroplanen kommunicerar skapar. Här nedan kommer jag redovisa och belysa vad jag har kommit fram till.

Enligt Jacobsen (2008) är informell kommunikation ett viktigt komplement till formell kommunikation. Genom informell kommunikation prövas olika tolkningar mot varandra och det sker en kollektiv tolkning av frågor och vad man ska anse. Vad ledare gör och den information som ledare ger tolkas i den informella kommunikationen. Genom informell kommunikation bestämmer anställda gemensamt hur de ska tolka det som ledare gör och säger och hur man ska förhålla sig till det.

7.4 Samarbetet

Samarbetet mellan personalen lyfter samtliga fram som ett viktigt område för att lyckas i sitt uppdrag. Bra samarbetsklimat är en viktig förutsättning för god kvalitet och god effektivitet i verksamheter anser jag. Samarbetet visade sig vara svårt att analysera eftersom svaren varierar. Några uppfattar att de har ett gott samarbete mellan varandra vilket förskollärare E uttrycker såhär:

Förskollärare E; Alla i vårt arbetslag jobbar mot samma mål och bidrar med sina kunskaper och erfarenheter, detta är en förutsättning för att få till ett fungerande arbete som utvecklas.

Citatet bekräftar det Jacobsen (2008) uttrycker om att personer som arbetar med samma slags uppgifter och har gemensamma uppgifter har lättare att tala och förstå varandra. Dessutom har de ungefär samma kompetens vilket gör att de skapar ett gemensamt språk som gör att de kan kommunicera utan större missförstånd.

Andra däremot uppfattar att de har mindre bra samarbete. Denna uppfattning kunde jag se hos förskollärare A som belyser samarbete genom att säga:

Förskollärare A; Tråkigt nog känner jag inte att alla jobbar mot samma mål. Som det är nu är vi två som verkligen jobbar mot uppsatta mål och en som åker

snålskjuts. Jag trivs med mina kollegor men kan samtidigt säga ärligt att vi bara är två som är drivande.

Eftersom arbetslaget består av olika yrkesgrupper kan det enligt min mening leda till samarbetsproblem. Eftersom mottagaren kan tolka informationen olika på grund av deras specialisering och deras specifika funktioner medför detta att informationen förvrängs och i sin tur leder till samarbetssvårigheter i gruppen. Vidare kan samarbetssvårigheter uppstå mellan de förskollärare som har gått den nya respektive den gamla utbildningen. Tidigare forskning lyfter fram den här problematiken och jag anser, precis som Gustafsson (2008) menar, att det finns en skillnad mellan de som genomgått läroprogrammet och de som har en äldre utbildning. De nya lärarna kan relatera till läroplanen på ett annat sätt och de är bättre på att formulera sig och dokumentera. De kan vidare knyta styrdokumentet till forskning. Det är en tydlig förändring i lärarutbildningen. Den nya lärarutbildning som infördes 2001 har ett större krav på forskningsanknytning. Jacobsen (2008) menar att anställda i organisationer har mest kontakt med personer som arbetar med likartade uppgifter och som har likadan status på samma hierarkiska nivå. Kommunikation förekommer i större utsträckning mellan anställda inom en enhet än mellan anställda i olika enheter.

7.5 Arbetsbördan

Ett annat tydligt ämne som framkommer i undersökningen som uppfattas som negativt med uppdraget är den ökade arbetsbördan i form av administrativt arbete, främst pedagogisk dokumentation och utvärdering av verksamheten. Det administrativa arbetet och olika möten upplevs som belastande. Den nya reviderade läroplanen ställer större krav på förskollärarna vad gäller pedagogisk dokumentation och utvärdering av verksamheten. Förskollärarna anser att detta har ökat arbetsbördan. Analysen visar på skillnader bland informanterna i deras uppfattning när det gäller arbetsbördan. En av informanterna uppfattar att arbetsbördan har gjort att det pedagogiska arbetet och barnen kommer i andra hand. Förskollärare A benämner denna uppfattning på det här sättet:

Tyvärr känns det som att barnen och den pedagogiska biten blir allt mer sekundär i takt med att vi överlastas med administrativa uppdrag och att det blir svårare och svårare att vara en rolig och spontan pedagog när allt jag tänker och gör helst ska fästas på papper och arkiveras i en pärm både innan och efter det har utförts.

Undersökningen visar också på en annan uppfattning där en av informanterna menar att de kan utföra sitt uppdrag under rådande förutsättningar, men för att utföra sitt uppdrag på ett tillfredställande sätt krävs det mer ekonomiska resurser och planeringstid vilket citatet nedan visar.

Förskollärare C; Med tanke på möjligheterna vi har så tycker jag att jag kan utföra mitt uppdrag. Men hade vi haft mer planeringstid och mer pengar så hade vi kunnat utföra ännu bättre arbete.

Arbetsbördan genom dokumentation och utvärdering av verksamheten är en del av det som Jacobsen (2008) menar att i den klassiska organisationsteorin antog man att kommunikationen i organisationer skulle vara sådana att ledningen eller högre hierarkiska nivåer skickade meddelanden till de anställda om vad de skulle göra, varför de skulle göra det. Anställda i sin tur skulle anmäla tillbaka vad de hade utfört, hur arbetet gick etc. Det finns emellertid en risk med detta. Vissa sidor av organisationsstrukturen gör att det lätt uppstår kommunikationsproblem när information sker vertikalt i organisationer.

7.6 Tiden

Undersökningen visar tydligt att samtliga informanter uppfattar att ”tidsbristen” är en bidragande faktor till att man inte kan genomföra sitt uppdrag. Av de fem informanterna i studien anser endast en sig kunna utföra sitt uppdrag, de andra informanterna anser sig inte fullt ut kunna uppfylla sitt uppdrag. Den nya reviderade läroplanens krav på dokumentation och utvärdering av verksamheten uppfattar informanterna skapar tidsbrist i deras uppdrag som i sin tur gör det svårt för förskollärarna att utföra sitt uppdrag. Förskollärare C uttrycker tidsbristen på det här sättet:

Det svåra med mitt uppdrag är att hitta tid till att utöva allt det administrativa arbetet som att dokumentera, göra utvärderingar och även forska vidare. Jag upplever att tiden inte alltid räcker till och att det ibland är tidsbrist under arbetsveckan.

Precis som i ovanstående tema är tidsbristen genom dokumentation och utvärdering av verksamheten en del av det som Jacobsen (2008) menar att i den klassiska organisationsteorin antog man att kommunikationen i organisationer skulle vara sådana att ledningen eller högre hierarkiska nivåer skickade meddelanden till de anställda om vad de skulle göra, varför de skulle göra det. Anställda i sin tur skulle anmäla tillbaka vad de hade utfört, hur arbetet gick etc. Kommunikationsproblem i detta fall anser jag uttrycker sig som tidsbrist hos förskollärarna.

7.7 Gruppstorleken

Gruppstorleken är ytterligare en del som undersökningen lyfter fram. Flera av informanterna uppfattar att barngrupperna är för stora. En av informanterna uppfattar gruppstorleken av barn som en av bidragande orsak till att det gör det svårt för förskollärarna att följa och utmana varje enskild barn i deras utveckling. Uppfattning om gruppstorleken illustreras med citatet nedan:

Förskollärare A; Till att börja med är gruppernas storlek ett problem, jag upplever att mina "barn" får det bästa pedagogiska stödet av mig när de inte är fler än 3-4 st åt gången. Jag hinner se alla, höra alla och framför allt hjälpa alla inom en rimlig tid.

Observationerna visar att det i stressiga situationer blir svårt för pedagogerna att uppmärksamma och svara på barnens initiativ. Ibland är pedagogerna mycket positiva i sitt förhållningssätt och ibland mer negativa och kontrollerande. Jag har observerat att pedagoger ibland inte låter barnen själva ta sin mat och hälla mjölk i sina glas, trots att barnet visar att det gärna vill försöka. En sådan situation är måltiderna. Vid tidpunkten för observationen var det 17 barn på den avdelning som jag observerade. Barnen satt vid

tre olika bord. Runt två av borden satt sex barn var medan det vid det tredje satt fem barn. Tillsammans med barnen satt en vuxen vid varje bord.

Uppfattningen bland informanterna bekräftas också av tidigare forskning där Gustafsson (2008) menar att en allmän uppfattning är att maxtaxan har påverkat barnens vistelsetider och att förskolan ger service till föräldrarna. Barns genomsnittliga vistelsetid har dock inte ökat efter de senare årens förskolereformer, eftersom det är fler barn som har korta vistelsetider. Gustafsson (2008) anser inte att det framkommer någon märkbar förändring i statistiken, utan det är förskollärares upplevelse att det är fler barn närvarande i förskolan. Informanternas uppfattning om gruppstorleken bekräftar det som Jacobsen (2008) menar med att genom informell kommunikation prövas olika tolkningar med varandra och det sker en kollektiv tolkning av frågor och vad man ska anse. Jag menar att informanterna gemensamt har tolkat att barngrupperna upplevs som större emellertid ger den tidigare forskning som jag redovisar ovan en annan uppfattning om barngrupperna.

8. Diskussion

Nedanför kommer jag att föra en diskussion och dra slutsatser kring det som har framkommit i undersökningen. Jag ser ett mönster som visar på att pedagogerna känner till läroplanen, kan mycket av texten utantill och läroplanen syns teoretisk i verksamheten. Detta framhåller förskollärarna som det centrala i sitt uppdrag, men jag har också uppmärksammat att när man i praktiken sätts inför press tappar man ibland fokuset på läroplanen och dess innebörd. För att förklara exakt vad detta beror på är en stor och komplex fråga. Jag har valt att använda kommunikation i organisationer som en förklaringsmodell till skillnaderna och likheterna på hur förskollärare uppfattar sitt uppdrag. Tidigare forskning visar att läroplanen behöver tydliggöras med vissa avsnitt vilket Johansson (2005) undersökning påpekar och menar att förskollärare uppfattar läroplanen som en bekräftelse på att deras verksamhet bedrivs på det pedagogiska sätt som läroplanen förespråkar. Detta kunde jag se i min analys. Förskollärarna känner till läroplanen och dess innehåll men undersökningen lyfter också fram att förskollärarna uppfattar innehållet som läroplanen kommunicera olika. Eftersom mottagaren tolkar informationen olika beroende på deras bakgrund och specialisering gör att informationen från läroplanen förvrängs. Om informationstillgången sviktar blir analyser ofullständiga eller direkt felaktiga vilket i sin tur leder till att förskollärarna väljer lösningar som är illa anpassade till den situation som de befinner sig i. Ett sådant exempel kunde jag se i observationerna där förskollärarna kommunikation till barnen var i form av tillrättavisningar.

Samtliga informanter lyfter fram förskolechefens roll som pedagogisk ledare som oerhört viktig. Den nya reviderade läroplanen tillägnar ett avsnitt där de beskriver förskolechefens roll som pedagogisk ledare. Förskolechefen ska leda och stödja arbetslagen i deras pedagogiska arbete. Undersökningen visar att förskollärarna har en positiv inställning till förskolechefens roll. Samtidigt kunde jag under intervjuernas gång tyda en viss frustration hos informanterna där de menar att förskolechefen borde spendera mer tid i verksamheterna. Jag vill lyfta fram att eftersom förskollärarna är i beroendeställning till ledaren och har ett behov av erkännande och respekt för överordnade kan de försköna informationen. Jag menar att eftersom förskollärarna vill framhäva sig själva som duk-

tiga medarbetare förskönar de informationen till chefen vilket i sin tur leder till att chefen inte kan delge de rätta verktygen till att utföra sitt uppdrag.

Läroplanen är det styrdokument som alla förskollärare måste förhålla sig till. Innehållet i läroplanen är samma för alla förskolor i hela landet och meningen är att alla förskolor ska använda sig av och arbeta utifrån styrdokumentet på samma sätt.

Undersökningen visar att förskollärarna lyfter upp fyra olika synpunkter som gör det svårt för dem att utföra sitt uppdrag. Dessa punkter är: samarbetet, arbetsbördan, tiden och gruppstorleken. Jag menar att förskollärarna i deras informella kommunikation mellan varandra har gemensamt tolkat det som läroplanen kommunicerar och tillsammans bestämt sig för vilka svårigheter det som läroplanen kommunicerar skapar.

Samarbetet var, enligt min mening, en utmaning att analysera. Några av informanterna uppfattar att de har ett bra samarbete medan andra uppfattar att de hade mindre bra samarbete. Anledning till varför förskollärarna uppfattar svårigheter kan vara många. En aspekt av det hela som jag lyfter fram i analysen är det som Gustafsson (2008) menar att det finns en skillnad mellan de som nyss genomgått lärarprogrammet och de som har en äldre utbildning. De nya lärarna kan relatera till läroplanen på ett annat sätt och de är bättre på att formulera sig och dokumentera. De kan knyta styrdokumentet till forskning. Det är en tydlig förändring i lärarutbildningen. Den nya lärarutbildning som infördes 2011 har ett större krav på forskningsanknytning.

Den nya lärarutbildningen är mer utformad utifrån bland annat Vygotskijs teorier medan den tidigare utbildningen utgick mer från Piagets teorier om stadier och mognad. Jag ser en bild av att i förskolan finns en komplexitet där det uppstår en kulturkrock mellan utvecklingspsykologins mognadsteori som användes mer förr och den socio-kulturella teorin om det kompetenta barnet som används mest idag. Det vill säga Piaget kontra Vygotskij. Jag menar att den här kulturkrocken kan skapa samarbetssvårigheter för förskollärarna. Vidare menar jag att ur ett kommunikationsperspektiv skapar personer som jobbar med samma slags uppgifter ett gemensamt språk som i sin tur leder till bättre kommunikation mellan förskollärarna. Lyckad kommunikation är nyckeln till ett gott samarbete som är avgörande för förskollärarna att lyckas med sitt uppdrag. En annan anledning till samarbetssvårigheter kan vara det som Berntsson(1999) lyfter upp i sin

undersökning och menar att kampen för ett yrkesmonopol är ofta ett framträdande drag i yrkegruppernas professionaliseringssträvanden. Denna kamp kan innebära konflikter med andra yrkesgrupper, vilka hävdar att även de har den kompetens yrkesutövningen kräver. Berntsson (1999) påpekar att inte sällan uppstår dessa konflikter när förskollärare och barnskötare arbetar i samma arbetslag.

Samtliga informanter uppfattar att den nya reviderade läroplanen har ökat arbetsbördan i form av dokumentation och utvärdering av verksamheten. Förskollärarna anser att den ökade arbetsbördan gör att de brister i sitt uppdrag. Tidigare forskning visar däremot att läroplanen behövdes tydliggöras för att underlätta för förskollärarna i deras uppdrag. Erikson (2005) har i deras undersökning, vid intervjuer med förskollärare, kommit fram till att de flesta av respondenterna använde sig av läroplanen som underlag när de planerade sin verksamhet. Undersökningen tydliggör dock även att förskollärarna hade svårigheter att förstå och tolka innehållet i läroplanen. Syftet, som jag ser det, med den nya reviderade läroplanen är att underlätta för förskollärarna att utföra sitt uppdrag. Jag anser att den problematiken som personalen upplever kan bero på strukturen och planeringen. Om förskollärarna har en tydlig kommunikation mellan varandra kan de skapa struktur och välja rätt metoder för verksamheten. Det är viktigt att personalen gör rätt prioriteringar i sitt arbete annars kan fel prioriteringar alstra stress hos personalen, vilket i sin tur kan leda till dålig arbetsmiljö och att personalen känner sig överbelastad och otillräcklig.

Förskollärarna uppfattar barngrupperna som för stora för att kunna genomföra sitt uppdrag till fullo. Uppfattningen bland förskollärarna i undersökningen är att de stora barngrupperna leder till att förskollärarna inte hinner se och uppmärksamma alla barnen. Problematiken kunde jag se under observationerna och matsituationen där jag anser att förskollärarna brast i sitt uppdrag. Förskollärarnas uppfattning bekräftas också av tidigare forskning där Gustafsson (2008) menar att en allmän uppfattning är att maxtaxan har påverkat barnens vistelsetider och att förskolan ger service till föräldrarna. Barns genomsnittliga vistelsetid har dock inte ökat efter de senare årens förskolereformer, eftersom det är fler barn som har korta vistelsetider. Gustafsson (2008) anser att ingen märkbar förändring framkommer i statistiken, utan att det är förskollärares upplevelse att det är fler barn närvarande i förskolan.

9. Förslag till nya forskningsfrågor

Vidare forskning skulle vara att titta närmare på de nya förskolläraryr utbildningarna jämfört med de äldre. En annan intressant studie hade varit att följa de nyutexaminerade under en längre tid för att se om de har samma syn på barnens lärande som när de började utbildningen. Detta eftersom jag anser att det kan finnas en risk att de nyutexaminerade anpassar sig för mycket till gamla vanor på förskolan.

10. Referenser

- Beard, R,(1969) *Piagets utvecklingspsykologi*, En översikt, Stockholm
- Bergendahl L & Linda C (2011) *Den reviderade läroplanen ska genomsyra vardagen på förskolan*. Institutionen för pedagogik. Högskolan i Borås.
- Bjurek, H, Gustafsson B, Kjulín U. & Kärrby G. (1992). *Effektivitet och kvalitet i barnomsorgen*. Rapport nr 1992:07. Institutionen för pedagogik. Göteborgs universitet.
- Bryman, A (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.
- Eriksson, U & Söderberg, C (2006). *Läroplanens betydelse för förskollärare och föräldrar* (Elektronisk resurs). Luleå tekniska universitet.
- Esaiasson, P, Gilljam, M Oscarsson, H och Wägnerud, L (2003). *Metodpraktikan*, Stockholm, Elanders Gotab.
- Granbom, Ingrid (2012). *Komplex bild av förskolan. Lärarans nyheter*.
- Gustafsson, B, Hermeren och Petterson, B (2011). *God Forskningsed*. Vetenskapsrådet 1:2005
- Jacobsen, D,I och Thorsvik, J (2008). *Hur moderna organisationer fungerar*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, E (2005). *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. [Ny utg.] Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1830>
- Karin G, Elisabeth M (2008) *Yrkesroller i förskolan*. IPD-rapport 2008:01
- May, T (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*, Studentlitteratur
- Paula, B (1999). *Förskolans läroplan och förskollärarkets professionalisering*. Pedagogisk Forskning i Sverige 4 nr 2 s 198–211.
- Patel, R& Davidsson, B (2011). *Forsknings metodikens grunder*. Studentlitteratur Umeå.
- Trost, J (2010). *Kvalitativa intervjuer* (4:1 uppl) Lund. Studentlitteratur AB.
- Vygotskij, L S (1981). *Psykologi och Dialektik, En antologi i urval av Lars Christer Hydén* Stockholm

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>

Skolinspektionen(2013)- <http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Genomforda-kvalitetsgranskningar/Forskolans-forstarkta-pedagogiska-uppdrag/>.

Jan Björklund- <http://www.regeringen.se/sb/d/12468/a/150370>

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

1. Vad är ditt huvuduppdrag?
2. Hur tänker du om ditt uppdrag?
3. Hur uppfattar du styrdokumentet?
4. Vilka svårigheter ser du i ditt uppdrag?
5. Vad kan du göra åt det?
6. Känner du att du kan utföra ditt uppdrag? Följd frågor- varför/ varför inte/
hur?
7. Vilka förutsättningar kan bli bättre?
8. Vad kan du göra?
9. Vad kan chefen göra?
10. Hur uppfattar du chefens uppdrag? Varför/ hur/ på vilket sätt?

Bilaga 2

Observations schema

Observation av delatagarna.

Observation av miljön.

Observation av aktiviteter som samling, lunch och ute aktiviteter.

Observation av kommunikationen mellan pedagogerna och barnen.

Citat.

LUNDS UNIVERSITET
Sociologiska institutionen
Avdelningen för pedagogik
Box 114, 221 00 LUND
WWW.soc.lu.se